

Tweede quartier van Brabant,

welcker Hoofst-ſtadt is

B R V S S E L.

Oorsprong.

Ruſſel, ſoo Jaques van Guiſe getuyght, heeft ſijnen eerſten oorsprong genomen van ſecker kasteel, dat de *Senones*, volkeren eertijds van groot Britannien, in deſe quartier geſicht hebben, om met meerder gemak de landen van Gaule te mogen aſſoopen. Doch waer uyt hy dit ſelve ſoude kunnen waer maken, kan

Gelegen- heyt.

ick niet vinden, en houde dat het voorſeker een fabeltjen is. De ſtadt licht ten deele op en aen 't geberghe, ten deele in een dal ofte valleey, en is in der waerheyt een waerdige woonplaetſe van een groot Potentact, liggende aen twee zijden in een ſeer vruchtbare landouwe, op een gehevelte, het welke ſich ſoetjens, en nu wat hooger, dan weder wat lager, een goet ſtuck weeghs uytſtreckt, langs de ſchoonſte beemden oft weyden, die men met oogen ſoude mogen ſien, ſoo dat 'er noyt lichtelijck ier en heeft ontbroken van 't gene ſoo tot liſtucht van 't Hof, als tot voeyeringe van de peerden, en andere laſt-beeſten noodigh is: al-hoe-wel men nochtans (ſoo Guicciardin verhaelt) op een ſelve tijdt binnen de ſtadt geſien heeft, ſeven gekroonde hoofden, te weten, den Keyſer Karel de V, den Koning Philips ſijnen ſone, Maximiliaen Koning van Bohemen met ſijn Gemalinne, de Koninginne Eleonore van Vranckrijck, en Maria van Hongarijen, Regente der Nederlanden, met den Koning van Beles in Africa, behalven den Hertogh van Savoyen, de Hertoginne van Loreynen, en veel andere groote Heeren, die t'ſamen in haeren gevolge hadden tuſſchen de acht en negen duſent paerden. De ſtadt licht, tot haer groot gerief, niet boven een quartier mijs van 't groote boſch van Sonien, waer uyt ſy overvloedelijck verſien wordt van hout. Heeft veel ſchoone fonteynen, en boven al een ſeer gefonde welgetemperde locht. Op haer mueren telt ſy onder kleyn en groot 174 torens, welcker ſommige van oudtheyt, andere door d'oorloge vervallen zijn.

De Sinne.

Het rivierken de Sinne vloeyt tot verſcheyden plaetſen door de ſtadt, en is met twaelf ſteenen bruggen overleydt. Daer zijn 160 ſchoone ſtraten, ſeven groote en ſoo veel kleyne Marekt-velden, ſeven poorten, ſeven parochie-kercken, ſeven oude, edele, en gepriviligieerde geſlachten, en eyndelijck ſeven Schepenen. Heeft twee-en-vijftigh ambachten, in negen leden verdeelt, de welke ſy gemeynlijck noemen de negen natien. Onder deſe ambachten is het barnas-maken 't alder-aenſienlijckſte, en nuttelijckſte. Nae de welke volgen de gene die haer in alderhande tapiſſerye geneeren, die aldaer, tot verwondering, toegemackt worden. Men heeft 'er voorts die heerlijcke, en voor ſeventigh jaren met ſoo grooten koſten en moeyte, gegravene vaert, welke ſpruytende uyt de Sinne, en vijf mijsen weeghs gelooopen hebbende, valt in de Rupel, een riviere die haer vermengt met de Schelde; ſoo dat de ſchepen, tot groot profijt en gemak van de borgerye, kunnen varen van Bruſſel af tot in de open zee. Om dit werck (dat meer dan vier hondert duſent kroonen gekoſt heeft) te voltrecken, heeft men moeten ſlechten eenen grooten bergh, en voorts wel diep graven door ſoo grooten ſtuck weeghs; op dat ick hier niet ſpreke van de vijf Saſſen oft Slayſſen, door de welke het water van de vaert geſchut en weder-houden wordt, dat het ſich niet en ſtorte in d'oude kille van de riviere daer het uyt komt: want daer de vaert eerſt begint, ſtaet het water 42 voet hooger dan daer hy eyndight. Van deſe vaert zijn oorſaek die van Mechelen, welke ſchenen al te veel tol dien van Bruſſel af te vorderen by Heffenen, alwaer ſy een ketting over de Sinne geſpannen hielden, dat 'er niemant voor- by mocht.

Nederlands.

Bruffel heeft Loven in 't zuyd-ooſten, van waer het vier

Grenſen.

grote mijsen verſcheyden licht. Is een groote ſtadt, en met twee ommeloopen van mueren, die tamelijck wijdt van den anderen liggen, omcingelt. Tuſſchen deſe twee mueren aen d'oofst-zijde van de ſtadt, heeft men 't Koninglijck Paleys; niet volkomentlijck volmaect nae het oudt beworp, maer nochtans groot, wijdt, gerieffelijck, en bequaem voor het Hof, en ſeer wel gelegen. Hier by is een ſchoone en wijde warande, rondom bemuert, ſtreckende tot de uyerſte ſtads-mueren; daer in ſtaen ſommige huysen voor den Landts-heere en voor andere: voorts oock tornoy-plaetſen open en beſloten, kaets-ſpelen, en andere Koninglijcke gerieffelijckheden: hoven en dool-hoven, ſchoone fonteynen, en eenen vyver met veel ſwanen en overvloedige viſſchen. Daer-en-boven luſtige heuvelen en dalen, wijn-gaerden en allerley fruyt: liefelijcke boſchkens en beemden vol van alderhande wildt-gedierde, welck men in veel plaetſen van het Paleys t'aller tijdt met groote genoeghte ſiet eten, loopen, en ſpelen.

Koninglijck Paleys.

Men ſiet 'er voorts veel huysen en paleysen van groote Heeren: veel hoven, boomgaerden, beemden en gebouwde ackers. De buytenſte muer is gemaeckt in 't jaer 1357, zijnde ontrent 200 ſchreden kleynder dan die van Loven, ſoo dat deſe twee ſteden in groote niet veel en verſchillen, doch Bruſſel is veel volckrijcker en dichter betimmert.

De hooft-kercke van deſe ſtadt is S. Goedele toegeeygent, een dochter van wijlen de godvruchtige Princken Graef Wittart en Gravinne Amelberge, geſproten uyt den doorluchtigen bloede van Carolus Magnus. Deſe kerck is alſoo gelegen in 't hangen van een bergh, dat men van weſten komende 45 trappen of daer ontrent moet op gaen, eer men daer in is, en in 't oofſten en gaet men maer 10 oft 12 trappen af: evenwel leyt ſy aen beyde zijden, namelijck zuyd en noord, de ſtrate gelijk, waer uyt men de bergachtige gelegenheyt der ſtadt kan afmeten. Het Stadthuys van Bruſſel is een ſchoon en heerlijck gebouw, met een hoogen tooren verciert. Behalven 't voortz. Hof van de Hertogen, hebbender meest alle de principiellſte Heeren des lands hare byſondere wooningen en paleysen, als de Prince van Oranjen, (t welk voor eenige jaren, dewijl daer de Cardinael de la Cueva in woonde, afgebrant is,) den Hertogh van Aerschot, de Marquis van Bergen, de Graven van Egmont, Arenberg, en meer andere, die haer veeltijts te Bruſſel onthouden, 't z dan van wegen hare dienſten en andere aſſaieren, oft om den Prince, als hy daer is, te verluſtigen.

S. Goedele.

Stadthuys.

Andere paleysen.

Binnen Bruſſel reſideeren oock de Raedts-heeren van de Cancellarye van Brabant, en die van de boven-geſeyde kamer van rekening. De Cancellarye beſtaet uyt een Cancellier en veertien oft meer Raedts-heeren, een Advocat Fiſcael, een Procurator generael, twee Griſſiers, een Audiencier, vier ordinaire en negen extraordinaire Secretarifen. Het Cancellierschap is een ſtaet van grooter waerde en authoriteyt, want in ſaken die de Juſtie tie betreffen, is de Cancellier als Gouverneur van Brabant, en Stadthouder van den Prince. Onder deſe Brabantsche Cancellarye reſorteert oock het Hertoghdom Limburgh met de andere ſteden en leden van over-Maſe, en valt van de vonniſſen, in de ſelve gewefen, geen voordere appel. Van de Reken-kamer, alſoo die hier voren in de generale beſchrijvinge breeder beſchreven is, ſullen wy nu alleenlijck dit ſeggen, te weten, dat onder de ſelve reſorteren en behooren niet alleen 't Hertoghdom van Brabant, maer oock die van Limburg en Lutzenburg. Daer-en-boven heeft binnen Bruſſel zijn reſidentie het Leenhof van geheel Brabant, onder 't welke ſtaen alle de ſubalterne ofte onder-leen-bancken, aen 't ſelve Hertoghdom hangende, uytgenomen alleen de bancke van Genape, geſeyt het Hof van Lothrijck, van wiens vonniſſen, in ſaken van leene gewefen, geen voordere appel en valt.

Cancellarye van Brabant.

Reken-kamer.

Leenhof.

Bruffel is de hooft-ſtadt van het tweede quartier van Brabant,

II. QUARTIER VAN BRABANT.

bant, onder 't welke contribuieren en vervat zijn de steden van Nivelle en Vilvorden.

Nivel.

Nivel, ofte (soo de Walen spreken) Nivelle, is de derde kleyne hoofst-*stad* van Brabant, en de hoofst-*stad* van Wals-Brabant, alwaer de Princen in oude tijden haer woonplaetse plachten te houden, gelegen vijf mijlen van Brussel, een tamelijcke stercke plaetse, daer veel sijn doecks gemackt wordt, dat schoonder, en misschien oock beter is, dan het Kamerijcx. Paulus Æmilius houdt Nivel te wesen een van de vier steden die te samen maken het Marckgraefschap des H. Rijcx. De omliggende landouwe is seer vruchtbaer en overvloedigh van allerley lijfchocht. De stad heeft tegenwoordigh ses poorten, en over de 50 straten, veel schoone huysen, hoven en priëlen, soo datse voor geene van hare naefte gebuuren en wijckt. De hoofst-kercke is gesticht by S. Geertruyd, en nae haren name genoemt, een groot, schoon, en soo van buyten als van binnen heerlijk verciert en op-gepronckt vat. In 't welke de selve heylige Vrouwe gesticht heeft die seer edele ordre van Iosfrouwen ofte Canonickessen, die tot noch toe onderhouden wort en in fleur is, bestaende uyt een getal van 24 Religieusen, alle Edelvrouwen en dochters van grooten huysc. Dese hebben tot haer over-hoofst een Abdisse, die men gemeynlijk noemt Mevrouw van Nivel, overmits sy niet alleenlijk in 't geestelijck, maer oock in 't wereltlijck over de selve stad en hare vryheynt commandeert. In de selve kercke van S. Geertruyd is oock een Collegie van dertigh Canonicken, die over handt gekoren worden, dan by den Paus, en dan by Mevrouw van Nivel.

Abdye.

Vilvorden.

Vilvorden light op 't rivierken Sinne, tusschen Brussel en Mechelen, van elcks drie mijlen verscheyden, heeft een tamelijck oudt kasteel, daer op veeltijds gehouden worden sekere gevangens, van de welke de Prins alleen met sijnen Raedt heeft te disponeren en te oordeelen. Op 't selve kasteel worden oock bewaert de originalen van de privilegien den Hertogen van Brabant, by de Pausen, Keyfers, en andere Potentaten verleent, en van de contracten tusschen hun en andere Princen gepasseert.

Vueren.

Vueren leyt aen den ingang van 't Sonien-bosch, twee mijlen van Brussel, en twee van Loven. Is vereert met de waerdigheyt van een Borgh-graefschap, en heeft een seer schoon kasteel. Daer liggen begraven drie Hertogen van Brabant, namelijk Antonis, en sijn twee sonen, Jan, stich-

ter van de hooge Schole van Loven, en Philips, die hem in het Hertogdom gesuccedeert heeft.

Een mijle van Vueren, en drie van Brussel, leyd Duys-*Duysburg.* burgh, 't welke mede den tijtel heeft van een Borghgraefschap, en is d'oudtste vryheynt van Brabant.

Breine, dat den toenaem voert van Aleu ('t welck is een *Breine.* oudt Duytsch woordt, beteekenende pensioen oft chijs) om dat 'et certijds te leene gegeven was, op conditie van sekere jaerlijckse chijs-penningen op te moeten brengen: leyd van Brussel drie mijlen, recht aen den ingang van 't Sonien-bosch, een kleyne maer seer oude vleecke, met een kasteel daer by, genaemt Breine le Chasteau.

Genape light een goede mijle van Nivelle, en heeft een *Genape.* oudt schoon kasteel, daer de Rechtbanck van 't Hof van Lothrijck gehouden wordt, soo wel in civile en criminele saken, als oock in materie van leenen; maer appelleert aen de Cancellarye van Brabant, behalven dat in saken van leen de vonnissen, hier gewesen, diffinitief zijn, en nergens vorder betrocken en mogen worden. Doch vermogen partyen te kieseren oft sy in dit Hof, ofte in dat van Brussel begeeren te procederen. Overmits de goede locht, lustigheyt der landouwe, gerieffelijckheyt der jacht, en andere genoeghlijckheden, heeft Lodewijck Dolphijn van Vranckrijck, namaels de XI Koning van dien naem, in dese plaetse sijn wooninge gehouden met sijn Gemaelinne, die hem daer oock eenige kinderen baerde, ten tijde dat hy in de quade gratie stondt van sijn vader Koning Karel de VII, en ter genade van Hertogh Philips de Goedertieren hier te lande sijn vertreck nam, daer hy wel vijf jaren bleef.

Huckele is een mijl van Brussel, een vermaerde plaetse, *Huckele.* midts dat 'er hier voortijds de eerste banck van rechte; en het oudtste Hof van Brabant plagh gehouden te worden, daer de Hertogh selve het meestendeel van de tijdt resideerde, welck Hof namaels gebracht is in de stad van Brussel; maer alsoo dat de naem van 't Hof van Huckele noch duert, berecht wordende by seven Schepenen.

Gaesbeke, twee mijlen van Brussel, gelegen in een seer *Gaesbeke.* schoon en vruchtbaer landt, is een seer heerlijcke Baronnye, onder welke staen seventien dorpen met grooten byvang en gebiedt.

Goselis, gelegen drie mijlen van Nivelle, is een seer groot *Goselis.* dorp, gelijk een kleyne stad, met een kasteel.

